

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- ◆ uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- ◆ podejmuje próby aktywnego uczestniczenia w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- ◆ dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną,
- ◆ posługuje się informacjami zaczerpniętymi z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu,
- ◆ dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne,
- ◆ słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- ◆ jako aktywny uczestnik różnych sytuacji komunikacyjnych uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- ◆ odróżnia informację od komentarza i oceny,
- ◆ wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia na podstawie wysłuchanego tekstu, np. wywiadu,
- ◆ dostrzega w wysłuchanym tekście etyczny wymiar językowych i pozajęzykowych środków perswazyjnych.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

Na poziomie podstawowym uczeń:

- ◆ odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- ◆ podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego tekstu,
- ◆ zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- ◆ określa temat przeczytanego utworu,
- ◆ wyszukuje cytaty na zadany temat w dłuższej lekturze,
- ◆ zna termin *satyra* oraz wymienia cechy utworu satyrycznego,
- ◆ wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- ◆ nazywa podstawowe środki artystycznego wyrazu w wypowiedzi literackiej,
- ◆ rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- ◆ rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- ◆ zna terminy *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- ◆ rozpoznaje układy rymów,
- ◆ zauważa w tekście szyk przestawny,
- ◆ rozpoznaje porównanie homeryckie,
- ◆ dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- ◆ zna cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,

- ♦ identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- ♦ zna różnicę między charakterystyką bezpośrednią i pośrednią,
- ♦ zna elementy budowy noweli,
- ♦ rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- ♦ nazywa motywy działania bohaterów,
- ♦ korzysta ze słowników, a w szczególności ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- ♦ zna cechy charakterystyczne wywiadu,
- ♦ zna cechy sentencji, maksymy,
- ♦ rozumie sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- ♦ rozpoznaje w tekście informację, komentarz, opinię,
- ♦ dostrzega związek między tytułem a treścią artykułu prasowego,
- ♦ wskazuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- ♦ wskazuje grę słowną w reklamie,
- ♦ zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- ♦ podejmuje próby wyjaśnienia elementów symbolicznych dzieła malarskiego,
- ♦ korzysta z internetu i encyklopedii multimedialnej,
- ♦ dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartość poznawczą, kulturalną, etyczną,
- ♦ dostrzega cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- ♦ odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- ♦ interpretuje głosowo czytany tekst,
- ♦ precyzyjnie i trafnie określa temat utworu,
- ♦ posługuje się wyszukаныmi cytataми na zadany temat w dłuższej lekturze,
- ♦ posługuje się terminem *satyra*, dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- ♦ wykorzystuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. o miejscowych zabytkach architektonicznych, obyczajach oraz typowych elementach krajobrazu,
- ♦ określa funkcję środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- ♦ analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- ♦ posługuje się terminami *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- ♦ rozumie funkcje szyku przestawnego w tekście,
- ♦ omawia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- ♦ omawia zależność treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- ♦ wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania i przypowieści,
- ♦ odróżnia cechy dziennika od pamiętnika,
- ♦ rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej,
- ♦ odróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- ♦ uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- ♦ omawia budowę noweli ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty,
- ♦ omawia budowę dramatu,
- ♦ uzasadnia działania bohatera literackiego,

- ♦ wykorzystuje informacje ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- ♦ wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu,
- ♦ wskazuje cechy charakterystyczne sentencji i maksymy,
- ♦ odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach,
- ♦ sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- ♦ odróżnia informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym,
- ♦ wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie,
- ♦ analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej w reklamie,
- ♦ odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- ♦ omawia funkcję ilustracji i interpretuje dzieło malarskie,
- ♦ omawia cechy karykatury i przejawienia w literaturze i rysunku.

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- ♦ buduje wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem kompozycyjnym i językowym,
- ♦ próbuje dostosować modulację głosu do celu i treści wypowiedzi,
- ♦ dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- ♦ podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
- ♦ uczestniczy w dyskusji,
- ♦ tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, sytuacji,
- ♦ streszcza tekst publicystyczny,
- ♦ podejmuje próbę samodzielnej charakterystyki oraz autocharakterystyki,
- ♦ przygotowuje pytania i możliwe odpowiedzi do wywiadu z postacią fikcyjną,
- ♦ wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
- ♦ dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- ♦ wygłasza fragment prozy z pamięci, próbuje go interpretować głosowo,
- ♦ uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji i komentuje wypowiedzi kolegów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- ♦ posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- ♦ porządkuje argumenty według ich ważności,
- ♦ wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, posługuje się figurami retorycznymi,
- ♦ aktywnie uczestniczy w dyskusji, wyrażając swój stosunek do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
- ♦ tworzy opis o różnej funkcji (opis użytkowy, artystyczny, reklamowy),
- ♦ posługuje się informacją i odróżnia ją od komentarza,
- ♦ streszcza tekst publicystyczny według wcześniej przygotowanego planu,
- ♦ charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną,
- ♦ redaguje autocharakterystykę,
- ♦ przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną (uczeń w roli),
- ♦ mówi o swoich uczuciach w sytuacjach konfliktowych i symulowanych,
- ♦ posługuje się cytatem w dyskusji, charakterystyce, opowiadaniu,

- ◆ reaguje na brutalność słowną i manipulację, dba o kulturę słowa,
- ◆ interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację i wypowiedzi kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- ◆ tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- ◆ redaguje tekst zgodny z tematem, z zachowaniem logicznej kompozycji,
- ◆ stosuje akapity,
- ◆ stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi,
- ◆ dostosowuje wypowiedź do intencji nadawcy (reklama, informacja, komentarz),
- ◆ uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu powstania utworu,
- ◆ w opisie dzieła plastycznego podejmuje próbę wyjaśnienia symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- ◆ opisuje przeżycia wewnętrzne bohatera, charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą,
- ◆ w rozprawce na temat związany z lekturą przedstawia logiczne argumenty,
- ◆ próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury lub sytuacji życiowej,
- ◆ redaguje kartkę z dziennika i pamiętnika,
- ◆ wypowiada się pisemnie na temat książki, filmu, przedstawienia teatralnego,
- ◆ sporządza opis bibliograficzny książki,
- ◆ relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych,
- ◆ streszcza tekst literacki,
- ◆ redaguje dedykację i regulamin.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- ◆ buduje logiczną, spójną i zgodną z tematem wypowiedź, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- ◆ stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji i komentarza,
- ◆ w opisie dzieła sztuki posługuje się wiedzą dotyczącą czasu jego powstania,
- ◆ opisując dzieło plastyczne, odkrywa symboliczny sens barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- ◆ w opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja,
- ◆ w opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci dla wyjaśnienia motywów jej postępowania,
- ◆ redaguje rozprawkę na tematy związane z lekturą, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami,
- ◆ redaguje autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury i sytuacji życiowej,
- ◆ w wypowiedzi typu kartka z dziennika lub pamiętnika stosuje opis przeżyć wewnętrznych,

- ◆ recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury,
- ◆ redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych,
- ◆ świadomie stosuje środki językowe zapewniające skrótowość streszczenia,
- ◆ redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty,
- ◆ przekształca tekst epicki na dramat.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- ♦ uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- ♦ rozpoznaje komunikat będący informacją, komentarzem czy oceną,
- ♦ wybiera potrzebne informacje z tekstu,
- ♦ identyfikuje językowe i pozajęzykowe środki wyrazu,
- ♦ słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ♦ odczytuje teksty na poziomie dosłownym, rozpoznaje sens przenośny utworu,
- ♦ płynnie czyta różne teksty, uwzględniając zasady interpunkcji, prawidłowego akcentowania i intonacji,
- ♦ zadaje pytania dotyczące przeczytanego utworu,
- ♦ wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- ♦ wymienia podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim,
- ♦ zna elementy konstrukcji świata przedstawionego w utworze,
- ♦ rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- ♦ zna terminy *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- ♦ zna pojęcie *legenda*, *podanie*, *przypowieść*, *dziennik*, *pamiętnik*, *nowela*,
- ♦ rozróżnia charakterystykę pośrednią i bezpośrednią,
- ♦ wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- ♦ odwołując się do własnego doświadczenia, podaje możliwe motywy postępowania bohatera,
- ♦ z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników,
- ♦ dostrzega związek między tytułem a treścią utworu, np. artykułu prasowego,
- ♦ zna językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- ♦ dostrzega różnice między filmem dokumentalnym a fabularnym,
- ♦ świadomie wybiera programy telewizyjne, gry komputerowe;

MÓWIENIE

- ♦ buduje wypowiedź zgodną z tematem,
- ♦ dostrzega zależność między modulacją głosu a sensem wypowiedzi,
- ♦ z pomocą nauczyciela formułuje argumenty odpowiednie do tezy,
- ♦ wypowiada swoje zdanie w dyskusji,
- ♦ opisuje postaci, przedmioty, krajobraz, podejmuje próbę opisu sytuacji,
- ♦ streszcza tekst publicystyczny,

- ◆ gromadzi słownictwo oceniające postać,
- ◆ zadaje własne pytania w wywiadzie,
- ◆ mówi o swoich uczuciach,
- ◆ wygłasza z pamięci fragment tekstu poetyckiego lub prozatorskiego;

PISANIE

- ◆ tworzy plan wypowiedzi,
- ◆ redaguje tekst zgodny z tematem,
- ◆ zna podstawowe zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej,
- ◆ w opisie dzieła sztuki uwzględnia treści symboliczne,
- ◆ pisze opowiadanie twórcze,
- ◆ podejmuje próbę charakteryzowania postaci literackiej, mówi o przeżyciach bohatera,
- ◆ z pomocą nauczyciela redaguje wypowiedź, w której formułuje logiczne argumenty,
- ◆ opisuje swój wygląd, zainteresowania, postępowanie, omawia swoje przeżycia,
- ◆ redaguje kartkę z dziennika, pamiętnika,
- ◆ wypowiada się na temat książki, filmu, przedstawienia,
- ◆ streszcza tekst literacki;

NAUKA O JĘZYKU

- ◆ stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (zna podstawowe zasady poprawnej wymowy, mechanizmy powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń wyrazowych),
  - słowotwórstwa i słownictwa (zna rodzaje formantów; rozpoznaje podstawę słowotwórczą w wyrazach złożonych; dobiera pary antonimów; wzbogaca wypowiedź, stosując związki frazeologiczne; rozumie pojęcia *treść* i *zakres* wyrazu; zna różnicę między wyrazem abstrakcyjnym a konkretnym),
  - fleksji (zna pojęcie *temat* i *końcówka*; wskazuje bezokoliczniki oraz formy zakończone na *-no*, *-to*; wie, jak się tworzy imiesłów),
  - składni (rozpoznaje wypowiedzenie zawierające podmiot i zdanie bezpodmiotowe; wskazuje zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań, zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, mowę zależną i niezależną),
  - rozpoznaje w tekście wyrazy zapożyczone i neologizmy.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- ◆ jako uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów oraz podejmuje próby aktywnego w niej uczestnictwa,
- ◆ dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną
- ◆ posługuje się informacjami z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu,
- ◆ dostrzega funkcję językowych i pozajęzykowych środków wyrazu w danej sytuacji komunikacyjnej,
- ◆ słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ♦ odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- ♦ próbuje interpretować głosowo czytany tekst,
- ♦ określa temat przeczytanego utworu,
- ♦ wyszukuje cytaty na zadany temat w dłuższej lekturze,
- ♦ identyfikuje utwory o cechach satyry,
- ♦ wskazuje i nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim,
- ♦ rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- ♦ wyróżnia wśród tekstów poetyckich wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy i wolny,
- ♦ rozpoznaje układy rymów,
- ♦ wymienia cechy trenu, legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- ♦ zauważa w tekście szyk przestawny,
- ♦ wskazuje porównania homeryckie,
- ♦ dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- ♦ identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- ♦ odróżnia bezpośrednią i pośrednią charakterystykę postaci w tekście,
- ♦ zna budowę noweli,
- ♦ rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- ♦ nazywa motywy postępowania bohatera,
- ♦ korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- ♦ zna cechy charakterystyczne dla wywiadu,
- ♦ zna sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- ♦ rozpoznaje w tekście informację, komentarz i opinię,
- ♦ rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- ♦ wskazuje grę słowną w reklamie i próbuje wyjaśnić jej mechanizm,
- ♦ zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- ♦ próbuje wyjaśnić elementy symboliczne dzieła malarskiego,
- ♦ korzysta z internetu i encyklopedii multimedialnej,
- ♦ dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartości poznawcze, kulturalne, etyczne,
- ♦ dostrzega cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku;

MÓWIENIE

- ♦ buduje wypowiedź zgodną z tematem, starając się zachować poprawność kompozycyjną i językową,
- ♦ podejmuje próby dostosowania modulacji głosu do treści i celu wypowiedzi,
- ♦ dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- ♦ podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
- ♦ uczestniczy w dyskusji, zajmując własne stanowisko i reagując na argumenty dyskutantów,
- ♦ tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu i sytuacji,
- ♦ podejmuje próbę charakterystyki postaci i autocharakterystyki,

- ◆ przygotowuje się do wywiadu (stawia pytania i formułuje możliwe odpowiedzi),
- ◆ wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
- ◆ dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- ◆ w wygłaszanym z pamięci tekście podkreśla głosowo najważniejsze treści utworu,
- ◆ uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji lub wypowiedzi kolegów;

PISANIE

- ◆ samodzielnie tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- ◆ redaguje tekst zgodny z tematem, ze szczególnym uwzględnieniem zasad logicznej kompozycji,
- ◆ stosuje akapity,
- ◆ stara się stosować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej,
- ◆ tworzy tekst reklamowy, informacyjny lub o charakterze instrukcji,
- ◆ uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu jego powstania,
- ◆ podejmuje próbę wyjaśnienia w opisie dzieła plastycznego symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- ◆ charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, opisując jej przeżycia wewnętrzne,
- ◆ przedstawia logiczne argumenty w rozprawce na temat lektury,
- ◆ próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny na podstawie lektury lub sytuacji życiowej,
- ◆ pisze wypowiedź na temat książki, filmu, przedstawienia,
- ◆ sporządza opis bibliograficzny książki,
- ◆ relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych,
- ◆ redaguje dedykację, regulamin;

NAUKA O JĘZYKU

- ◆ stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (jako użytkownik języka odwołuje się do elementarnej wiedzy z zakresu fonetyki oraz zasad poprawnej wymowy),
  - słowotwórstwa i słownictwa (zna funkcję formantów słowotwórczych i rozpoznaje w tekście funkcję wyrazów zdrobniałych, zgrubiałych oraz nacechowanych emocjonalnie; używa w tekście własnym antonimów i poznanych związków frazeologicznych; definiuje pojęcia *treść* i *zakres* wyrazu; odróżnia wyrazy abstrakcyjne od konkretnych),
  - fleksji (oddziela temat od końcówki w wyrazach odmiennych; wskazuje w tekście nieosobowe formy czasownika; rozpoznaje i tworzy imiesłowy),
  - składni (rozpoznaje w zdaniach podmiot w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot na wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; rozpoznaje zdanie złożone podrzędnie podmiotowe i orzecznikowe; klasyfikuje zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki zdań; zna funkcję składniową różnych części mowy),
  - dostrzega przydatność wyrazów zapożyczonych oraz neologizmów w tekście.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- ◆ jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- ◆ porównuje komunikaty ze względu na cel wypowiedzi, odróżnia informację od komentarza i oceny,
- ◆ analizuje treści wysłuchanego wywiadu,
- ◆ dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ◆ odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- ◆ interpretuje głosowo czytany tekst,
- ◆ samodzielnie określa temat utworu,
- ◆ posługuje się wyszukаныmi cytataми na zadany temat w dłuższej lekturze,
- ◆ dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- ◆ wykorzystuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. na temat miejscowych zabytków architektonicznych, obyczajów i typowych elementów krajobrazu,
- ◆ nazywa środki artystyczne i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- ◆ wyróżnia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- ◆ posługuje się terminami *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy* i *wiersz wolny*,
- ◆ wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- ◆ rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście,
- ◆ wyjaśnia budowę porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- ◆ wskazuje na związek treści dzieła i okoliczności jego powstania z biografią autora,
- ◆ rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej,
- ◆ rozróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- ◆ uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- ◆ omawia budowę noweli (ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty) oraz dramatu,
- ◆ uzasadnia działania bohatera literackiego,
- ◆ wykorzystuje informacje zawarte w słowniku poprawnej polszczyzny i słowniku frazeologicznym,
- ◆ wskazuje cechy charakterystyczne dla wywiadu,
- ◆ odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach,
- ◆ sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- ◆ oddziela informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w artykule prasowym,
- ◆ wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz rozumie funkcję gry językowej w reklamie,
- ◆ odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- ◆ omawia funkcję ilustracji, podejmuje próbę interpretacji dzieła malarskiego,
- ◆ omawia cechy karykatury i przejęskrawienia w literaturze i rysunku;

MÓWIENIE

- ◆ podejmuje próby oddania sensu wypowiedzi przez odpowiednią modulację głosu,
- ◆ porządkuje argumenty według ich ważności,
- ◆ wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu,
- ◆ aktywnie uczestniczy w dyskusji,
- ◆ tworzy opis spełniający funkcję użytkową, artystyczną i reklamową,
- ◆ odróżnia informację od komentarza,
- ◆ streszcza tekst publicystyczny według przygotowanego wcześniej planu,
- ◆ charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną,
- ◆ układa autocharakterystykę,
- ◆ przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną,
- ◆ mówi o swoich uczuciach w sytuacji konfliktowej i symulowanej,
- ◆ reaguje na brutalność słowną i manipulację językową;

PISANIE

- ◆ tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- ◆ układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji, komentarza,
- ◆ w opisie dzieła sztuki posługuje się informacją o czasie jego powstania,
- ◆ opisuje dzieło plastyczne ze szczególnym uwzględnieniem symbolicznego sensu barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- ◆ redagując opowiadanie twórcze, stara się odwołać do realiów epoki, w której się rozgrywa akcja utworu,
- ◆ charakteryzuje postać literacką, stosuje opis jej przeżyć wewnętrznych i wyjaśnia motywy postępowania bohatera,
- ◆ stosując odpowiednie słownictwo, redaguje rozprawkę na tematy związane z lekturą, autocharakterystykę, list oficjalny, kartkę z pamiętnika (dziennika), sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, streszczenie,
- ◆ omawia pisemnie książkę, film, przedstawienie;

NAUKA O JĘZYKU

- ◆ umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (jako użytkownik języka wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki; stara się stosować zasady poprawnej wymowy),
  - słowotwórstwa i słownictwa (określa funkcje formantów słowotwórczych; stara się poprawnie zapisywać przedrostki *wez-*, *wz-*, *wes-*, *ws-*, *z-*, *s-*, *ś-* i przyrostki *-ctwo*, *-dztwo*, *-stwo*, *-dzki*, *-cki*; omawia budowę wyrazów złożonych; posługuje się w tekście własnym zdrobnieniami, zgrubieniami, wyrazami nacechowanymi emocjonalnie, antonimami, związkami frazeologicznymi; omawia zależność między treścią a zakresem wyrazów; wzbogaca wypowiedzi o wyrazy abstrakcyjne i konkretne),
  - fleksji (wskazuje oboczności i tematy oboczne; zauważa różnice między fleksyjnymi i słowotwórczymi częściami budowy wyrazów; rozpoznaje funkcję składniową różnych części mowy),
  - składni (buduje zdania z podmiotem w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot na wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie;

buduje zdania złożone podrzędnie podmiotowe i bezpodmiotowe; przekształca wypowiedzenia – zdanie pojedyncze na równoważnik, pojedyncze na złożone, mowę zależną na niezależną),

- wyjaśnia znaczenie często używanych zapożyczeń; omawia okoliczności zapożyczenia wyrazów z innych języków oraz tworzenia neologizmów.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- ♦ uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej, uważnie słucha wypowiedzi jej uczestników, rozpoznaje intencję nadawcy i funkcję komunikatu,
- ♦ klasyfikuje komunikaty (informacja, komentarz, ocena) ze względu na cel wypowiedzi i odpowiednio wykorzystuje ich treści,
- ♦ wyciąga wnioski i uogólnia na podstawie informacji pozyskanych z wysłuchanego wywiadu,
- ♦ dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz ocenia ich wymiar etyczny;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ♦ analizuje sens dosłowny, przenośny i symboliczny utworu,
- ♦ interpretuje głosowo treści dosłowne i przenośne tekstu, stosując odpowiednią intonację zdaniową i poprawną artykulację,
- ♦ posługuje się terminem *satyra*, *legenda*, *podanie*, *przypowieść*, *dziennik*, *pamiętnik* i określa ich cechy gatunkowe w utworze,
- ♦ poszukuje i porządkuje informacje na podstawie różnych źródeł tekstowych,
- ♦ określa funkcje środków artystycznych i interpretuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- ♦ analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- ♦ definiuje terminy *wiersz stroficzny*, *ciągły*, *bezrymowy*, *wolny*,
- ♦ dokonuje analizy składniowej tekstu poetyckiego, w której dostrzega m.in. funkcje szyku przestawnego,
- ♦ wyjaśnia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- ♦ analizując sens utworu, wykorzystuje zależność treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- ♦ analizuje utwory należące do literatury faktu, rozpoznaje cechy powieści autobiograficznej i historycznej,
- ♦ opisując bohatera literackiego, wykorzystuje informacje zawarte we fragmentach stanowiących charakterystykę bezpośrednią oraz spostrzeżenia i uogólnienia wynikające z analizy fragmentów stanowiących charakterystykę pośrednią,
- ♦ motywuje postępowanie bohatera literackiego oraz postaci rzeczywistej,
- ♦ analizuje budowę noweli, dramatu,
- ♦ korzystając ze słowników (w szczególności ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego), wzbogaca swoje słownictwo oraz wykazuje dbałość o poprawność językową swoich wypowiedzi,
- ♦ wyjaśnia uniwersalną wartość prawd filozoficznych, ilustrując je odpowiednimi przykładami,
- ♦ analizuje funkcję językową i pozajęzykową środków perswazji oraz gry językowej w reklamie,

- ♦ interpretuje symboliczne znaczenia ilustracji i dzieła malarskiego,
- ♦ analizuje cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku;

MÓWIENIE

- ♦ posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- ♦ tworzy logiczną argumentację do tezy,
- ♦ wygłaszając przemówienie, stosuje odpowiednie figury retoryczne,
- ♦ jako aktywny uczestnik dyskusji wyraża swój stosunek do przedstawianych treści, nawiązuje do wypowiedzi przedmówców, przedstawia wnioski,
- ♦ posługuje się obiektywną informacją, komentuje i ocenia,
- ♦ charakteryzując postać rzeczywistą lub fikcyjną (układając autocharakterystykę), stosuje bogate słownictwo oceniające, stara się przedstawić bohatera w jak najpełniejszy sposób, np. przez wyjaśnienie motywów postępowania, opis jego przeżyć itp.,
- ♦ w przeprowadzonym wywiadzie stawia pytania ewokujące obszerne, bogate w informacje odpowiedzi,
- ♦ opisuje i wyjaśnia swoje uczucia w różnych sytuacjach, zwłaszcza konfliktowych,
- ♦ interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację i wypowiedzi kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej;

PISANIE

- ♦ buduje logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, ze szczególną dbałością o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną,
- ♦ opisując dzieło sztuki, analizuje i interpretuje jego treści symboliczne oraz uwzględnia czas powstania,
- ♦ w redagowanym opowiadaniu twórczym dba o realia epoki, w której się toczy akcja, dzięki świadomemu wprowadzeniu odpowiednich elementów świata przedstawionego,
- ♦ wykorzystuje opis przeżyć wewnętrznych w charakterystyce postaci literackiej w celu wyjaśnienia jej postaw, podejmowanych decyzji, zachowań,
- ♦ recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, posługując się słownictwem charakterystycznym dla danej dziedziny kultury,
- ♦ redaguje przemówienie na tematy związane z lekturą i dotyczące sytuacji życiowych, świadomie stosując wybrane figury retoryczne;

NAUKA O JĘZYKU

- ♦ sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (świadomie wykorzystuje wiedzę z fonetyki; dba o poprawną wymowę; unika błędnych uproszczeń wyrazowych oraz hiperpoprawności),
  - słowotwórstwa i słownictwa (klasyfikuje formanty słowotwórcze według ich funkcji; celowo wzbogaca swoje wypowiedzi o wyrazy zdrobniałe, zgrubiałe i wyrazy nacechowane emocjonalnie oraz antonimy; poprawnie zapisuje przedrostki i przyrostki oraz używa łącznika w wyrazach złożonych; analizuje zależności między treścią a zakresem wyrazów),

- fleksji (analizuje budowę fleksyjną i słowotwórczą wyrazu; buduje poprawne wypowiedzi, odwołując się do wiedzy z zakresu funkcji składniowych różnych części mowy),
- składni (tworzy teksty różnorodne pod względem składniowym; dzięki przekształceniom składniowym wypowiedzeń unika powtórzeń i błędów stylistycznych),
- jako świadomy użytkownik języka wzbogaca słownictwo o niezbędne zapożyczenia i neologizmy; wyjaśnia okoliczności zapożyczania wyrazów i mechanizmy tworzenia neologizmów; ocenia ich przydatność w języku.

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia umiejętności pozaprogramowe w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

SŁUCHANIE

- ♦ samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych,
- ♦ sporządza notatki, uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej jako odbiorca wypowiedzi; wykorzystuje je w nowych sytuacjach komunikacyjnych;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- ♦ czyta, samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie oraz inne teksty kultury, uwzględniając ich znaczenie metaforyczne i symboliczne, konteksty interpretacyjne oraz intencję nadawcy wypowiedzi,
- ♦ posługuje się różnymi źródłami informacji, a zwłaszcza treściami przekazu medialnego;

MÓWIENIE

- ♦ świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych jako dyskutant, prowadzący dyskusję, przeprowadzający wywiad, wygłaszający przemówienie lub referat; przedstawia rzeczowe argumenty i wnioski,
- ♦ wykazuje się oryginalnością interpretacji głosowej tekstu prozatorskiego lub poetyckiego wygłaszanego z pamięci,
- ♦ krytycznie i rzeczowo oceniając wypowiedzi własne i innych, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa;

PISANIE

- ♦ sprawnie redaguje teksty z zachowaniem cech gatunkowych różnych typów wypowiedzi, dbając o poprawność zapisu, bezbłędność językową i stylistyczną,
- ♦ podejmuje próby własnej twórczości literackiej;

NAUKA O JĘZYKU

- ♦ świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem i wykraczających poza program nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym,
- ♦ samodzielnie poszerza wiedzę językową, korzystając z różnych źródeł informacji.